

**ОЙКОНІМ ХАРКІВ У ЩОДЕННИКОВОМУ ДИСКУРСІ
ОЛЕСЯ ГОНЧАРА:
НОМІНАТИВНО-АКСІОЛОГІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ**

У статті висвітлено специфіку функціонування прецедентного ойконіма Харків і прямих та опосередкованих утворень від нього – хороніма Харківщина, катойконіма харків'янин (харків'янка, харків'яни), атрибутива харківський – у щоденниковому дискурсі О. Гончара. За допомогою прийомів статистичного методу встановлено ступінь уживаності досліджуваних онімно-апелятивних одиниць. Вирізнено й системно проінтерпретовано регулярну для них номінативно-локалізаційну, або реально-номінативну, функцію з її типовими локативно-аксіологійними координатами «місце дії», «напрям руху», «шлях руху», а також субфункції, зокрема темпоральну, констатувальну й оцінну. Комплексно схарактеризовано щоденникову подієвість, інваріантним експлікатором якої є пропріатив Харків, у проєкції на ойконімно-антропонімні сюжети, вирізнені на основі контекстуально-ідентифікувальних сем [авто]біографізм, 'особистості', 'мовна ситуація в Україні'. Аналіз функційного потенціалу, змістового наповнення, символічного коду прецедентного оніма Харків як однієї зі знакових констант прецедентного діарійного тексту здійснено крізь призму авторської екзистенції та принципу дії соціальних чинників. Така дослідницька технологія логізує, аргументує, зрештою, концептуалізує засадничі положення пропонованої наукової розвідки.

Ключові слова: ойконім Харків; похідні утворення харківський, Харківщина, харків'янин, харків'янка, харків'яни; щоденниковий дискурс О. Гончара; функції / субфункції пропріатива Харків; ойконімно-антропонімні сюжети; ідентифікувальні семи [авто]біографізм, 'особистості', 'мовна ситуація в Україні'.

Stepanenko N. The Oikonym Kharkiv in Oles Honchar's Diary Discourse: Nominative and Axiological Potential. *The article is devoted to the analysis of text-forming properties of the precedent oikonym Kharkiv and its derivatives – the choronym Kharkivshchyna, the katoikonym Kharkivian (Kharkiv woman, Kharkiv citizens), the attributive modifier Kharkivskiyi (Kharkiv's) – in the precedent discourse – O. Honchar's diaries (time period from June 1943 to 09.07.1995) from the standpoint of intra- and extra-linguistic properties. The relevance of the proposed work lies in the application of a comprehensive methodology for the study of a single precedent toponym in the precedent diary discourse. One of its most important tasks is to establish the functional potential, semantic content, and symbolic code of the*

described onomie through the prism of the author's existence and the principle of social factors. Such a research technology logicalizes, argues, and ultimately conceptualizes the fundamental provisions of the proposed scientific research. It is proved that in the structure of any text, including a diary text, toponyms are endowed with important constitutive properties. Using the techniques of the statistical method, the degree of usage of the studied onomatopoeic-appealative units is established (the quantitative dominant is the propriative Kharkiv – 54 %). The factors that influence the degree of usage, semantic polyphony, and axiological potential of the oikonym Kharkiv are identified: the precedent of the oikonym, its exceptional place in the historical context of twentieth-century Ukraine, the undisputed status of Kharkiv as one of the leading scientific, industrial, educational, and spiritual centers of Ukraine, and the organic connection of this city with the author's biography. The author distinguishes and systematically interprets the regular nominative-localization, or real-nominative, function of the oikonominal Kharkiv and its derivatives, with its typical locative-axiological coordinates, as well as subfunctions, including temporal, stating, and evaluative, with reference to such strategic functions for the text as social, cultural, historical, and emotional evaluation. The diary eventfulness, the invariant explicator of which is the propriative Kharkiv, is comprehensively characterized in the projection on the oikonymic-anthroponymic plots, singled out on the basis of contextual-identifying semes '[auto]biography,' 'personalities,' 'linguistic situation in Ukraine'; specific intra- and extra-linguistic markers of these plots are identified. It is proved that the studied propriative actualizes valuable information about a specific temporal section – real time, before and after time – in its multifaceted existential and personal dimensions through the background of diary discourse.

Keywords: *oikonym Kharkiv; oikonymic formations Kharkiv, Kharkiv region, Kharkiv citizen, Kharkiv woman, Kharkiv citizens; O. Honchar's diary discourse; functions/subfunctions of the propriative Kharkiv; oikonymic-anthroponymic plots; identifying semes '[auto]biography,' 'personality,' 'linguistic situation in Ukraine'.*

Вступ

Топонім споріднює з будь-яким пропріативом те, що в структурі тексту йому відведено акцентовану за різними ознаками (інформаційною, семантичною, стилістичною, конотативною та ін.) позицію. Присутність цього оніма детермінують дискурсивні макро- чи мікростратегії. Як справедливо зауважує Ю. Браїлко, топоніми є «семантично багат шаровими лексичними одиницями, функції яких не обмежуються локалізаційною. Ці власні назви можуть кодувати в собі екстралінгвальну інформацію різного обсягу, причому цей процес неспинний, він залежить від історичного, політичного, культурного, мистецького, наукового тощо розвитку суспільства»

(Брайло, 2023: 122). Цілоком закономірно аналізовані одиниці називають своєрідними «пам'ятниками», «музеями», «дзеркалами історії та культури народу» (Доценко, 2016: 20), специфічними маркерами, які «акумулюють важливу національно-культурну та історичну інформацію, пов'язану з життям певного етносу» (Мороз, 2011: 49), зі значущими структурними компонентами тексту. З'явилися численні наукові студії, у яких системно й різновекторно схарактеризовано конститутивні властивості топонімів у текстах різної жанрової належності: народних піснях (Данилюк, 2011), веснянках (Дубина, 2013), художніх творах (Брайло, 2023; Мельник, 2019; Крупеньова, 2004; Корнієнко, & Єфімовська, 2016; Тележкіна, 2012), у масмедійному контенті (Дергач, 2010). Актуальність пропонованої праці полягає в застосуванні комплексної методики дослідження окремо взятого прецедентного топоніма в прецедентному щоденниковому дискурсі. Посилює значущість роботи те, що функції пропріативів у діарійному тексті, на відміну від інших, ще недостатньо з'ясовані.

Мета статті – системний аналіз з позицій екстра- та інтралінгвальності ойконіма *Харків* і різного рангу похідних від нього утворень (*харківський, харків'янин, харків'янка, харків'яни, Харківщина*) у щоденниках О. Гончара. З-поміж найважливіших завдань її – установлення функційного потенціалу, змістового наповнення, символічного коду описуваного оніма крізь призму авторської екзистенції та принципу дії соціальних чинників.

Методи дослідження

У роботі використано описовий метод (для класифікації матеріалу та інтерпретації його текстоконститутивного потенціалу), метод контекстуального аналізу (для виявлення лінгвомаркерів), інтепретаційно-текстовий метод (для ідентифікування змістових і символічних модусів ойконіма *Харків* у проекції на авторську екзистенцію та соціальні чинники), прийоми стастичного методу (для встановлення ступеня функційної активності ойконіма *Харків* і похідних онімних та апелятивних утворень).

Виклад основного матеріалу

Топоніми як важливий компонент ономастичного простору мають різну міру знаковості – від світового рівня прецедентності (*Рим, Еллада, Візантія...*) до національного (*Париж, Берлін, Київ...*) і навіть

адміністративно-територіального (*Диканька* – селище на Полтавщині, яке прославив українець Микола Гоголь). В окремих дискурсах вони набувають конститутивності, оскільки постають важливими інформативними центрами, довкола яких розвиваються події в їхньому чинному віддзеркаленні, ретроспективі або перспективі. До текстів такого взірця належить передусім мемуаристика, зокрема діаріуш.

Висловлені міркування виразно підтверджують щоденники видатного українського майстра слова й державного та громадського діяча Олеса Гончара (червень 1943 – 9 липня 1995 рр.). За поданим у них топонімним орієнтиром, насамперед суверенонімно-астіонімно-комонімним, чітко виструктуровуються віхи біографії і творчого шляху письменника (*Суха, Ломівка, Мануйлівка, Козельщина, Полтава, Київ, Харків, Дніпропетровськ...*), його тяжкі воєнні дороги (*Кременчук, Кіровоград, Калинівка, Дружківка, Мар'ївка, Компаніївка, Красноярськ, Ташкент, Будапешт, Банська Бистриця, Братислава, Відень...*), дипломатична, духовна (*Вашигтон, Фресно, Лос-Анджелес, Едмонтон...*) та інші важливі місії цієї прецедентної особистості на тлі епохи, у якій їй судилося жити.

Особливу акцентованість у щоденниках О. Гончара має пропріатив *Харків* та похідні утворення – іменник-хоронім *Харківщина*, іменник-катоїконім *харків'янин*, атрибутивний модифікатор *харківський*. За результатами суцільної вибірки, у досліджуваному матеріалі вони представлені такими кількісними показниками:

Обсяг досліджуваного матеріалу: сторінок – 1630 слів – 437954 знаків – 2462192 (Гончар, 2008, Т.1: 9–444; Т.2: 5–588; Т.3: 5–617)	Ойконім	Похідні субстантивно-ад'єктивні утворення		
	<i>Харків</i>	<i>Харківщина</i>	<i>Х(х)арківський</i>	<i>харків'яни</i> (<i>харків'янин,</i> <i>харків'янка</i>)
Кількісні показники: усього вживань у %	73 54 %	7 5 %	48 35 %	8 6 %

На ступінь уживаності, семантичний поліфонізм, аксіологічний потенціал ойконіма *Харків* і безпосередньо та опосередковано поставили на його базі субстантивних (*Харківщина, харків'янин, харків'янка, харків'яни*) та ад'єктивних [*X(x)арківський*] лексичних одиниць вплинули різні чинники: 1) прецедентність оніма *Харків*, сформована в процесі різних історичних обставин, 2) виняткове місце його в історичному контексті України ХХ сторіччя [неформальний (грудень 1919 – липень 1923 рр.), офіційний (липень 1923 – січень 1924 рр.) столичний статус], 3) незаперечний статус Харкова як одного з провідних наукових, промислових, освітніх, духовних центрів України, 4) навчання майбутнього письменника в (харківському) Українському газетному технікумі імені М. Островського (1934–1937 рр.), Харківському університеті (1938–1941 рр., 1–3 курси).

Основну функцію ойконіма *Харків* у досліджуваному щоденниковому дискурсі – номінативно-локалізаційну, або реально-номінативну, з її типовими координатами «місце дії», «напрямок руху», «шлях руху» – регулярно супроводжують субфункції, найчастіше темпоральна, констатувальна та оцінна, пор.: *Іду з Харкова, ранок сонячний, трохи млистий* (Гончар, 2008, Т. 1: 213), *Отже, він живий, він тут, у Харкові, наш Юрій Володимирович!* (Гончар, 2008, Т. 3: 574) ↔ *Повість [про Сковороду] загинула в Харкові під час фашистської окупації* (Гончар, 2008, Т. 3: 574), *Василь Бережний пішов із життя, найближчий із товаришів від давніх студентських літ. 54 роки знали один одного (з Харкова, з технікуму), і ні разу не порушилася вірність товаришування* (Гончар, 2008, Т. 3: 184). Моно- і поліфункційність, про які йдеться, формує лексичне оточення. Саме воно «здатне актуалізувати різноманітні потенційні семи, що є в топоніма, посилити його експресивність і емоційну виразність» (Максимюк, 2006: 98).

Найважливішими часовими координатами є передвоєнний, воєнний та післявоєнний Харків. У тексті вони корелюють чи не корелюють із моментом авторського проартикулювання. О. Гончар нотує події або за свіжими слідами, або подумки повертається до них, опираючись частіше на власний досвід, а подеколи й на фонові знання, або висловлює свої футурологічні версії. Щоденникова подієвість та оцінка – це авторська екзистенція, відрефлексування всього, що відбувається, актуалізація пережитого, почутого, досягнутого в проекції на чинну реальність, збігле або майбутнє.

Ойконім *Харків* регулярно функціює в контекстах із такими трьома найтиповішими ідентифікувальними семами:

1. '[Авто]біографізм'. Удокладнено описано життя окупованого фашистами міста на основі двох джерел: свідчення інших людей, лінгвальним маркером яких є вставні конструкції *кажуть* (Гончар, 2008, Т. 1: 16), *за оповідями* (Гончар, 2008, Т. 1: 10), *як повідомляє «Нова Україна»* (Гончар, 2008, Т. 1: 10) й ін., та власні спостереження, пор.: *Кажуть, у Харкові полонені вантажили снаряди і зірвали самі себе з ними* (Гончар, 2008, Т. 1: 16) ↔ *Спочатку в Харкові вони [наші дівчата] зі стриманими сльозами проводжали нас аж до Чугуєвських таборів, згодом відвідували нас щонеділі* (Гончар, 2008, Т. 1: 15). Найпромовистіше це зафіксовано в першому щоденниковому записі, датованому червнем 1943 року (ойконім *Харків* використано 10 разів). Учорашній студент, а сьогоднішній військовополонений не лише відтворює конкретні події, а й оцінює їхню соціальну, власне людську сутність. Найвиразнішим аксіологічним репрезентантом є описові звороти, як-от: *Харків – новий Вавилон* (Гончар, 2008, Т. 1: 10), *місто моєї молодості, сонячних ілюзій* (Гончар, 2008, Т. 1: 18). До воєнного Харкова письменник звертатиметься не раз, згадуючи «бої на Білгородщині, коли ... рвались до Харкова» (Гончар, 2008, Т. 3: 54), «найтяжчі бої ... між Полтавою і Харковом» (Гончар, 2008, Т. 3: 379), тяжке поранення «в боях під Харковом» (Гончар, 2008, Т. 2: 491), коли «з Харкова до Красноярська два тижні везуть в ешелоні без перев'язки – відро гною потім виточили на операційнім столі» (Гончар, 2008, Т. 2: 441). Свою молодість письменник ідентифікує передусім із Харковом, яскравим свідченням чого є щоденниковий запис від 9 травня 1985 року: «Подзвонили, вітаючи зі святом, Дмитро Білоус, Альоша Коломієць. Війнуло юністю, Харковом» (Гончар, 2008, Т. 3: 55).

2. 'Особистості'. У діаріуші крізь призму описуваного хронотопу подано цінну інформацію про багатьох людей, які народилися і жили в Харкові або опинилися в цьому місті й пов'язали з ним свою діяльність. Згадано, зокрема, харківського академіка *Усикова* (Гончар, 2008, Т. 3: 89), харківського лікаря-психіатра *Цуккера* (Гончар, 2008, Т. 1: 236), харківського лікаря *Дубровського*, що «творить чудеса, виліковує заїкуватих» (Гончар, 2008, Т. 1: 296), харківського літературознавця, перекладача Брюггена (Гончар, 2008, Т. 3: 307), харківського критика, «патріота» В. Дяченка (Гончар, 2008, Т. 3: 378), харківського

«держиморду й дуба», «“русского” дуба» Соколова (Гончар, 2008, Т. 2: 250) та багатьох інших. Нереальних осіб не виявлено.

За ойконімно-антропонімним реєстром вибудовуються інформативно насичені сюжети про життя міста, країни, тобто на основі аналізованої ідентифікувальної семи актуалізуються супровідні значення «політика», «керівна роль тодішньої комуністичної партії», «наука», «освіта», «медицина», «література», «національне питання» та ін.

Щодо апелятивних найменувань, то вони лише спорадично виконують роль граматично панівних компонентів моделі *X із Харкова* й регулярно входять до складу моделі іншої формально-граматичної будови – *харківський X*. Для прикметника *харківський* характерною є сполучуваність з іменниками – назвами людей за різними ономасіологічними ознаками: вік (*харківські десятикласники*, Гончар, 2008, Т. 2: 84); вид наукової (*харківський академік*, Гончар, 2008, Т. 2: 265; *харківський професор*, Гончар, 2008, Т. 2: 529); фахової (*харківський редактор*, Гончар, 2008, Т. 2: 139), мистецької (*харківський модерніст*, Гончар, 2008, Т. 3: 525), освітньої (*харківські студенти*, Гончар, 2008, Т. 3: 465) та інших видів діяльності; суспільний або виробничий ранг (*харківський меценат*, Гончар, 2008, Т. 2: 87; *харківський бюрократ*, Гончар, 2008, Т. 2: 101); причетність до воєнних дій (*харківські підпільники*, Гончар, 2008, Т. 3: 376; *харківські біженці*, Гончар, 2008, Т. 3: 440); меркантильні інтереси (*харківський ... кар'єрист*, Гончар, 2008, Т. 2: 154). Описуваний синтагматичний ланцюг розширюють субстантиви зі значенням збірності, що мають негативну конотацію (*харківське чиновництво*, Гончар, 2008, Т. 3: 89).

Для прикметника *харківський* нетиповими є семантико-синтаксичні зв'язки з іменниками-апелативами, об'єднаними семою 'не-особа'. Це, зокрема, лексеми *лікарня* (Гончар, 2008, Т. 2: 470), *коци* (Гончар, 2008, Т. 2: 444), *тюрма* (Гончар, 2008, Т. 1: 18), *оточення* (Гончар, 2008, Т. 3: 191), *газетка* (Гончар, 2008, Т. 3: 575). Сполучаючись із субстантивом *пекло* (1, т. 3: 191), він бере участь у формуванні метафоричної семантики «тяжкі воєнні випробування» і реалізує тропеїчну функцію: *Хрущов, який зблизька звідав харківське пекло, краще за інших розумів, як люди потрапляють у полон...* (Гончар, 2008, Т. 3: 196). Принагідно зауважимо, що до типових актуалізаторів цієї пропріативної спеціалізації в щоденниковому дискурсі О. Гончара

належить епітетне оточення ойконіма Харків: *Ще й це мусить витримати наш прекрасний Харків...* (Гончар, 2008, Т. 2: 414).

Ад'єктивна лексема *харківський* входить також до ономастичної сфери. Її репрезентують адміністративний хоронім *Харківська губернія* (Гончар, 2008, Т. 3: 142), ергоніми *Харківський університет* (Гончар, 2008, Т. 2: 401, Т. 3: 74), *Харківський машинобудівний інститут* (Гончар, 2008, Т. 2: 463), *Харківський оперний театр* (Гончар, 2008, Т. 3: 69). Екстралінгвальні чинники зумовлюють експлікацію додаткових значень «історія краю», «освіта краю», «економіка краю», «духовне життя краю», унаслідок чого номінативна функція в контекстах із вирізненими онімами гармонійно корелює з іншими функціями – соціально-оцінювальною, культурно-історичною і навіть емоційно-оцінювальною. Сказане стосується й неофіційних назв на взірець *харківської бібліотеки імені Короленка* (Гончар, 2008, Т. 3: 118) (*Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка*), *харківської Павлівки* (Гончар, 2008, Т. 3: 73), *харківської Холодної гори* (Гончар, 2008, Т. 3: 414) (офіційний / неофіційний мікротопонім, або кварталонім).

Нарешті, прикметник *харківський* може конкретизувати за локативною характеристикою «місце знаходження» пропріатива, зокрема ідеоніма: *харківське видання «Чумацький шлях»* (Гончар, 2008, Т. 3: 447).

3. 'Мовна ситуація в Україні'. На прикладі російськомовного Харкова автор щоденників характеризує складність мовної ситуації в Україні, недолугість, шкідливість мовної політики в колишньому Радянському Союзі, вияскравлюючи на хронотопічному тлі такі супровідні значення: 1) «вибір мови навчання»: *Генеральний прочитав мого листа і «поставився до нього д о б р е», доручив відділам ґрунтовно розібратися в порушених питаннях. Згодились одразу, що вивчення української мови і в російських школах має бути о б о в'язк о в и м... А от «державний захист мови» – тут, мовляв, щось не те. І «право вибору» батьками має залишитись. Добре, кажу: а ось я, скажімо, в **Харкові**, в мене українська сім'я, хочу дитину вчити рідної мови, але ж д е, я к я зреалізую це своє право, коли на весь Харків уже немає жодної української школи? Мовчать* (Гончар, 2008, Т. 3: 158); 2) «ціннічне російщення освіти»: *Розбалакує цей псевдоакадемік про нібито існуюче право вивчати українську мову в школі, але чим це «право»*

забезпечується там, де українських шкіл уже нема, як, наприклад, у **Харкові** чи **Запоріжжі?** (Гончар, 2008, Т. 3: 169); 3) «зневажливе ставлення до української мови»: *Щоправда, в **Харкові** Єльченко саме в ці дні чіпляє ярлики на комсомольських журналістів, які посміли виступити на захист рідної мови* (Гончар, 2008, Т. 3: 177).

Ойконім **Харків** має і специфічні умови функціонування. Ідеться про побутування його у структурі бібліонімів (*спогоди Олександра Семененка «**Харків, Харків...**»*, Гончар, 2008, Т. 3: 389), інтертекстуальних укралень («*Горбачов! **Харків** – українське місто!*», Гончар, 2008, Т. 3: 274) та паремійних висловлень (– *У **Харкові** дощ, в Тирасполі слизько, ой тікайте, постолі, бо чоботи близько*, Гончар, 2008, Т. 1: 44).

З аналізованим пропріативом пов'язаний районізм **Харківщина**. Різняться ці оніми семою «ареал поширення», а зближує їх, поперше, іманентна номінативно-локалізувальна функція з можливими її часовими, подієвими, аксіологічними та іншими ускладнювачами, по-друге, конститутивні властивості на дискурсивному рівні, передусім уживання в контекстах з ідентифікувальною семою «особистості», пор.: *На **Харківщині** вирує Шевченківське свято* (Гончар, 2008, Т. 3: 191), *Секретар Джизацького райкому розповідає, як під час війни врятувала йому життя жінка десь на **Харківщині*** (Гончар, 2008, Т. 2: 149) ↔ *Цікавий чоловік – скульптор Макогон Іван Васильович. З **Харківщини** родом* (Гончар, 2008, Т. 2: 97).

Катойконім **харків'яни** має двопланове представлення: апелятивне та онімне олюдження. Щодо апелятивів, то мовиться про мешканців міста загалом або окремі об'єднання, угруповання їх за різними ідентифікувальними ознаками, наприклад, трудовою діяльністю чи духовною спорідненістю (сумісністю / несумісністю поглядів, смаків, уподобань тощо): *Одна із кинутих у білий світ моїх записочок знайшла мою сестру аж у Дніпропетровську, кинута під ноги стражденним **харків'янкам**, знайшла їхню посестру в далекому заводському селищі – така була народна солідарність!* (Гончар, 2008, Т. 3: 574), *Зараз і в радосні (тепер держмаєтку) більшість робітників ... це **харків'яни**, дніпропетровці, люботинські, чугуївські, кам'янські...* (Гончар, 2008, Т. 1: 120), *А **харків'яни** вже стогнуть від цього пройдисвіта, від цієї гниди [харківського редактора Махненка]...* (Гончар, 2008, Т. 2: 139). Антропонімна репрезентація – це інформація про

відомих харківських особистостей, як-от: дослідник архівів *Микола Куценко* (Гончар, 2008, Т. 3: 304), журналістка з «четвертої еміграції» *Валентина Моравецька* (Гончар, 2008, Т. 3: 427), «чистий серцем, змучений таборами» письменник *Іван Вирган* (Гончар, 2008, Т. 3: 451). Розглядувані прикладкові структури семантично корелюють із тими, в основі яких лежить аналізована вище модель *X із Харкова*, пор.: *Виступає академік Усиков з Харкова...* (Гончар, 2008, Т. 3: 135) і *У Верховній Раді конфлікт: головующий на засіданні харківський шовініст Гриньов явно провокаційно спробував усе повести російською мовою* (Гончар, 2008, Т. 3: 300). З катайконімом *харків'яни* у відношенні із-функційності перебуває ойконім *Харків* як репрезентант семантики «метоніміяна особа», пор.: *Просили харків'яни написати передмову до творів Сквороди, і я вже був згодився, та ось тепер доводиться відмовитись – так жаль!* (Гончар, 2008, Т. 3: 382) ↔ *...Воли на фронті, корови гуляють з німцями, а свині в поліції. Це прислів'я народив Харків* (Гончар, 2008, Т. 3: 300).

Висновки

Проведений аналіз дає підстави твердити, що прецедентний ойконім *Харків* у щоденниках О. Гончара виконує біографічну, соціально-оцінювальну, культурно-історичну, хронотопічну, характеризувальну й навіть тропеїчну функції у проекції на конкретний темпоральний зріз – реальний час, передчас і післячас. Маркерами його основної семантики та супровідних значень є контекстуальне оточення в макро- чи мікроформаті. Досліджуваний пропріатив актуалізує крізь дискурсивну призму цінну інформацію про той або той відтинок часу в його багатопланових буттєвих і персональних вимірах.

Перспективним напрямом подальших досліджень має стати комплексний власне лінгвістичний та соціолінгвістичний аналіз онімного простору щоденників О. Гончара.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Брайло**, Ю. (2023). Топоніми як конструкти мілітарного простору в українському поетичному дискурсі 2022–2023 років. *Мова: класичне–модерне–постмодерне*, 9, 121–139. 2. **Гончар**, О. (2008). *Щоденники* (Т. 1–3). Київ: Веселка. 3. **Данилюк**, Н. О. (2011). Топоніми на позначення іноземних локусів у текстах народних пісень. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки: Мовознавство»*, 5(2), 30–35. 4. **Дергач**, Д. В. (2010). Стилістика онімів

в українських мас-медіа. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 5. **Доценко**, М. В. (2016). Зв'язок топонімікону і жанрово-стильової природи тексту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 20(1), 20–22. 6. **Дубина**, Н. М. (2013). Функції топонімів у веснянках. Узято з <http://karpenko.in.ua/wp-content/uploads/2013/02/Dubina4.pdf> 7. **Корнієнко**, І. & Єфімовська, О. (2016). Поетони́ми як стилістичні засоби в історичному романі Ліни Костенко «Маруся Чурай». *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*, 2, 136–139. 8. **Крупеньова**, Т. І. (2004). *Функції власних назв у драматичних творах Лесі Українки*. Одеса: Астропринт. 9. **Максимюк**, М. (2006). Особливості функціонування топонімів у романі В. Кожелянка «Дефілянда в Москві». *Ономастичні науки*, 1, 97–103. 10. **Мельник**, М. Р. (2019). Функції антропонімів і топонімів у збірці «Вибране» Ліни Костенко. *Закарпатські філологічні студії*, 1(9), 12–16. 11. **Мороз**, О. А. (2011). Топоніми в українській мові: когнітивний, прагматичний, конотативний аспекти. *Вісник Маріупольського державного університету*, 5, 45–51. 12. **Тележкіна**, О. О. (2012). Топопоетони́ми в художньому просторі Дмитра Павличка. *Вісник Запорізького національного університету*, 1, 431–436.

REFERENCES

1. **Brailko**, Yu. (2023). Toponymy як konstruktury military prostroru v ukrainskomu poetychnomu dyskursi 2022–2023 rokiv [Toponyms as constructs of military dimension in the ukrainian poetic discourse of 2022–2023]. *Language: Classic–Modern–Postmodern – Language: classical-modern-postmodern*, 9, 121–139 [in Ukrainian].
2. **Honchar**, O. (2008). *Shchodennyky [Diaries]* (Vol. 1–3). Kyiv: Veselka [in Ukrainian].
3. **Danyliuk**, N. O. (2011). Toponymy na poznachennia inozemnykh lokusiv u tekstakh narodnykh pisen [Place Names for Foreign Loci in the Texts of Folk Songs]. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky – Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Volyn National University*, 5(2), 30–35 [in Ukrainian].
4. **Derhach**, D. V. (2010). *Stylistyka onimiv v ukrainskykh mas-media 6 monohrafiia [Stylistics of Numerals in the Ukrainian Mass Media]*. Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet» [in Ukrainian].
5. **Dotsenko**, M. V. (2016). Zv'язok toponimikonu i zhanrovo-stylovoi pryrody tekstu [The Relationship between Place Names and the Genre and Style of the Text]. *Scientific Herald of International Humanitarian University – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, 20(1), 20–22 [in Ukrainian].
6. **Dubyna**, N. M. (2013). *Funktsii toponimiv u vesniankakh [Functions of place names in spring-themed spring folk songs]*. Retrieved from <http://karpenko.in.ua/wp-content/uploads/2013/02/Dubina4.pdf> [in Ukrainian].
7. **Korniienko**, I. & Yefimovska, O. (2016). Poetonymy як stylistychni zasoby v istorychnomu romani Liny Kostenko «Marusia Churai» [Poetonyms as stylistic devices in the historical novel Lina Kostenko «Marusia Churai»]. *Scientific bulletin of Mykolaiv V. O. Sukhomlynskyi national university – Scientific Bulletin of V. O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University*, 2, 136–139 [in Ukrainian].
8. **Krupenova**, T. I. (2004). *Funktsii vlasnykh nazv u dramatychnykh tvorakh Lesi Ukrainky [Functions of Proper Nouns in Lesya Ukrainka's Dramatic Works]*. Odessa: Astroprynt [in Ukrainian].
9. **Maksymiuk**, M. (2006). Osoblyvosti funktsionuvannia toponimiv u romani V. Kozheliianka «Defilianda v Moskvi» [Peculiarities of functioning of toponyms in V. Kozheliianka & apos; s novel «Defiliada v Moskvi»] [Booze in Moscow]. *Onomastychni nauky – Onomastic Sciences*, 1, 97–103 [in Ukrainian].
10. **Melnyk**, M. R. (2019). Funktsii

antroponimiv i toponimiv u zbirtsi «Vybrane» Liny Kostenko [Functions of antroponyms and toponyms in the collection «Favorites» by Lina Kostenko]. *Transcarpathian Philological Studies*, 1(9), 12–16. 11. **Moroz**, O. A. (2011). Toponymy v ukrainskii movi: kohnityvnyi, prahmatychnyi, konotatyvnyi aspekty [Toponyms in Ukrainian language: cognitive, pragmatic, connotative aspects]. *Bulletin of Mariupol State University*, 5, 45–51 [in Ukrainian]. 12. **Tieliezhkina**, O. O. (2012). Topopoetonimy v khudozhnomu prostori Dmytra Pavlychka [Topopethonyms in the stylistic space of Dmytro Pavlychko]. *Bulletin of Zaporizhzhia National University – Bulletin of Zaporizhzhia National University*, 1, 431–436 [in Ukrainian].

Степаненко Ніна Степанівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації, Національний університет біоресурсів і природокористування України; вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна.

E-mail: stepanenko_nina@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-0934-784X>

Nina Stepanenko – Candidate of Philologica Sciences, Associate Professor at the Department of Journalism and Linguistic Communication, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine; 15 Heroiv Oborony St., Kyiv 03041, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 29 серпня 2024 року

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Степаненко Н. С. Ойконім ХАРКІВ у щоденниковому дискурсі Олеся Гончара: номінативно-аксіологічний потенціал. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди* / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2024. Вип. 61. С. 234–245. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2024.61.19>

APA: Степаненко, Н. С. (2024). Ойконім ХАРКІВ у щоденниковому дискурсі Олеся Гончара: номінативно-аксіологічний потенціал. *Лінгвістичні дослідження*, 61, 234–245. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2024.61.19>